

De Standaard

De punks van het theater

DVD OVER DE JAREN TACHTIG OP DE VLAAMSE PODIA

zaterdag 22 augustus 2009

*Ooit waren Jan Fabre, Anne Teresa De Keersmaeker en Ivo Van Hove de punks van het theater. Ze wilden geen toneel meer spelen, ze wilden iets laten gebeuren op scène. Deel drie in de dvd-reeks *Toneelstof* stoft hun wonderjaren af.*

Toneelstof III: The wonder years.

De eeuwige terugkeer van Martens en Thatcher, de eindspurt van de Koude Oorlog, de economische crisis, de 'Material girl' van Madonna, de Milletjassen: wie terugblijkt op de maatschappelijke tendensen, zal de jaren tachtig niet snel wonderjaren noemen. Maar in het theater waren ze dat wel. Het was het decennium waarin jonge kunstenaars zoals Jan Fabre en Jan Decorte hun medium radicaal herbekeken, los van de gesubsidieerde theaters gingen werken, meeslepde dingen probeerden en poneerden. Met succes: vandaag vormen diezelfde kunstenaars het establishment van de Vlaamse podiumkunsten. De derde dvd in de reeks *Toneelstof*, getiteld *The wonder years*, laat hen daarover vertellen en combineert die commentaren met captaties en interviews uit de archieven van onder meer de VRT.

Het zijn stuk voor stuk boeiende verhalen. Ivo Van Hove, Anne Teresa De Keersmaeker, Luk Perceval, Jan Fabre, Arne Sierens: ze begonnen allemaal toen te werken, vaak in moeilijke omstandigheden. Geïnspireerd door onder meer de performancekunst, wilden ze alles anders doen, échter maken, meer naar het hier en nu van de opvoering trekken. Dat uitte zich in heel fysieke voorstellingen, maar ook in een meer zelfstandige omgang met de tekst. En het kreeg een heldhaftig etiket opgekleefd: de Vlaamse Golf.

'Ik denk dat de jaren tachtig de teloorgang van het politieke theater inluidden', stelt Viviane De Muynck in een van de interviews. 'Mede door de individualisering, mede door de veranderende omstandigheden was het

duidelijk dat het simplistische van een politieke boodschap niet meer werkte.' Een archieffragment toont hoe ze met haar tekst goochelde en een Frans popnummer in een micro zong voor *Who's afraid of Virginia Woolf*, geregisseerd door Sam Bogaerts, die met Lucas Vandervost het gezelschap De Witte Kraai had opgericht.

'Wij wilden het gewoon anders doen. Wij wilden niet dat vanbuiten geleerde roepen dat gebeurde op de grote podia', zegt Bogaerts. 'Wij wilden denkend spreken, meer concrete werkelijkheid inbrengen, geloofwaardiger zijn.'

Een ander fragment toont een repetitie voor Jan Decortès *Torquato Tasso* waarin de regisseur een actrice tot (ingehouden) wanhoop drijft: 'Dat is veel te gespeeld! Dat is constructie! Dat heeft met het spelen van die tekst niets te maken.' Een pijnlijke crashcursus postmodernisme in de praktijk. In een interview uit dezelfde periode trekt Decortès van leer tegen het versteende realisme van de traditionele theaters, 'een geheel gesloten systeem waardoor de toeschouwer al lang niet meer kijkt of niet meer luistert naar wat er wordt gezegd of wordt gedaan'.

De dvd brengt een schat aan archiefmateriaal en interessante beschouwingen samen; je merkt dat er veel en degelijk research- en interviewwerk aan voorafgaat. Hij vertelt vooral een enthousiast verhaal. Een bijbehorend nummer van het tijdschrift *Documenta*, volledig gewijd aan de jaren tachtig, levert de nodige kanttekeningen, context en andere perspectieven. Een rijk en prikkelend geheel.

De dvd (+Documenta) is verkrijgbaar bij het VTI (Brussel, boven Kaaithater), NT Gent, Toneelhuis (Antwerpen) en 't Arsenaal (Mechelen). Of te bestellen via de site.

Op 30/8 wordt binnen het Theaterfestival een Toneelstofavond gehouden, met een vertoning en gesprekken met onder meer Frie Leysen en Wim Vandekeybus. 20.30u, Kaaithater, Brussel (02-201.59.59).

www.toneelstof.be

Dorien Knockaert

